

A dióverőtől a Nagyágyúig

Mindenki tudja, milyen csodás látvány az éjszakai égbolt, amikor csillagok ezrei ragyognak. Szép-szép, de én nem akartam beérni ennyivel. Olyan dolgokat is szerettem volna megcsodálni, amelyeket már nem láthatunk meg pusztán szemmel. Ehhez pedig távcsőre van szükség. Barátom, Pugner Kálmán már fabrikált egy távcsövet. Az, amit a kezembe adott, tökéletesen rászolgált a „dióverő” névre. Egy egydioptriás szemüveglencse egy jó méteres PVC-csőbe gyömöszölve, a másik végén pedig egy szétberhelt mikroszkóp lencséje. Ezzel a „műszerrel” csodáltuk esténként a Hold gyönyörű vörös színét, meg a sok-sok üstökösöt, amit a csillagokból csinált. Az Androméda-köd megtalálása valóságos néptüneménynek számított. Nekünk akkor ez a távcső csodálatos élményeket szerzett, pedig tudtuk, hogy mindez azért nem az igazi...

A következő szintet a KGST piacon a szovjet testvérektől vásárolt 20x50-es kis távcső jelentette. Micsoda különbség! Kezdték az égi objektumok hasonlítani önmagukhoz...

Az ember gyarló. Mindig többet, jobbat, nagyobbat akar. Én sem vagyok ez alól kivétel. Kálmán barátommal mindig is szerettünk volna egy „igazi” távcsövet. Szép lassan az álomból valóság lett. Egy látogatásom alkalmával cimborám ezzel fogadott: „ezt nézd meg!”. S elem tett egy 170/1220-as távcsőtükört a hozzá való segédtükrökkel. Én csak ámultam s bámultam. Gyorsan neki is ültünk tervezgetni, milyen is legyen a műszer. Ötletekben nem voltunk híján, csak a miből és mivel tényezők okozták a gondot. Nagy nehézségek árán, de végül is elkészült a tubus színe alapján csak Hóféhéreknek becézett távcsövünk. Sokan egyszerűen csak „betonkeverő” névvel illeték, nem is tudom, hogy miért... Ez a betonkeverő nyitotta meg igazán számunkra az Univerzum kapuit. Technikai hiányosságai, nehézkes kezelése ellenére sok-sok csodás órát töltöttünk vele a csillagos ég alatt.

Úgy hiszem, mondanom sem kell, hogy ezzel a távcsővel sem elégedtünk meg, A következő nagy ugrást egy Csatlós-féle 295/1850-es tükör beszerzése jelentette. Az optikai elemek adva voltak, ezekből kellett távcsövet kreálni. Tanulva a korábbiakból, most már gondosabban jártunk el mind a tervezés, mind a kivitelezés terén. Elég sokára, de csak elkészült a „Nagyágyú”. Minden törekvésünk ellenére használata során egyre-másra jöttek elő a technikai problémák. Csak nem olyan az, ha az ember valamit másokkal kénytelen legyártatni, mint ha magának készíti el!

Nagyon sokat bosszankodtunk barátommal, mire megszületett a végső megoldás: be kell rendezni egy tisztességesen felszerelt műhelyt, és lehetőleg minél kevesebbet dolgoztatni külsősökkel. A gondolatot tett követte. Kálmán megvett egy régi, kis esztergagépet az Uránia Csillagvizsgáló műhelyéből. Ezt felújítva, a szerszámpark kellő felduzzasztása után végre kedvemre megindulhatott távcsőparkunk jelentős felújítása.

A napokban készült el a néhai Hóféhére alias Betonkeverő méltó továbbfejlesztett utóda. Csak az optika maradt a régi. Új állvány, új mechanika, új tubus. Elmaradt a mindkét tengelyen elektromos motorral történő finommozgatás, maradt a régi, jól bevált, egyszerűbb kézi finommozgatás. Természetesen nem hiányzik a kvarcpon-tosságú óramű sem. A szállítás megkönnyítésére az egész műszer főbb darabjaira szedhető szét. A tubus a rögzítőbilincsek meglazítása után hossz tengelye mentén teljesen körbeforgatható a tubus lecsúszásának veszélye nélkül, ezáltal az okulárki-huzat mindig az optimális helyzetbe állítható. Így nem kell hol a létra tetején egyen-

súlyozva a semmibe kapaszkodni, hol pedig hídba lemenni ahhoz, hogy az okulárba pillanthassunk. Aki már tartott távcsöves bemutatást, az tudja, hogy mennyi kellemtelenséget tud okozni egy fixen kialakított tubus a Newton-reflektoroknál parallaktikus szerelés esetén.

Távcsövünk nem csak vizuálisan használható. Primér fókuszban fényképek készülhetnek mind hagyományos, mind digitális fényképezőgéppel. Tartozék még két Grundig (sajnos csak fekete-fehér) digitális kamera is, melyek jeleit vagy közvetlenül a tévére, vagy számítógépre visszük. Legújabb „mesterművem” egy világító szálkeresztos okulár a keresőtávcső számára.

Ennyi a jelen. S hogy mi a jövő? Pár nap pihenő után belekezdek a Nagyágyú átépítésébe. A 170-es Newton átalakítása során rengeteg új ötlettel, technikai tapasztalattal lettem gazdagabb. Mindezt szeretném felhasználni a nagy távcsőnél is. Most már egyre több olyan technikai megoldásba merek belebocsátkozni, amit régebben el sem tudam volna képzelni magamról. Kellő tudással, technikai háttérrel és rengeteg türelemmel sokminden megvalósítható házilag is. Lehet, hogy nem olyan pici vagy csicsás, mint a gyári, de jóval olcsóbb, és ugyanolyan jól megfelel az adott célnak. És én készítettem, a saját munkám eredményével büszkélkedhetem, nem pedig a máséval!

Ténykedésem során rengeteg tanácsot, segítséget kértem és kaptam, ezért megragdom az alkalmat, hogy megköszönjem mindenkinek tanácsait, önzetlen segítségét.



A Nagyágyú 1997 nyarán

KOVÁCS KÁROLY

Kovács Károly és Pagner Kálmán 170/1220-as távcsöve — mind a Hőféherke (alias Betonkeverő), mind a jelenlegi verzió — színesben is megtekinthető fotómellékletünkben.

Folytatás a 6. oldalról!

fogyatkozás konferencián, Vértes Ernő foglalta össze az ott elhangzottakat. A vacsora előtti és utáni percekben a Juhász Tibor által készített háromdimenziós Marsposzttereket lehetett megsejtelni, amelyek igen nagy sikert arattak.

Jóval a csillagászati szűrőküvet beállta után távcsőbe is nézhettünk. A frissen átadott Scutum Magán csillagvizsgáló több műszerét is használtuk, és egy 200-as teleobjektívre szerelt panelkamerával is tapasztalatokat lehetett szerezni.

Csizmadia Szilárd